

Oton Iveković

(Klanjec, 17. rujna 1869. - Klanjec, 4. srpnja 1939.)

Slikar hrvatske povijesti

OTON IVEKOVIĆ, hrvatski slikar, rođen je u Klanjcu 17. rujna 1869. U rodnom mjestu pohađa pučku školu te od samih početaka iskazuje zanimanje za crtanje i povijest što će uvelike označiti njegovo daljnje stvaralaštvo. Školovao se u Zagrebu, gdje kod Clausena (dekoraterstvo), Hafnera i Quiqereza uči osnove crtanja, a potom i na bečkoj i minhenskoj akademiji, koju pohađa na nagovor i uz novčanu pomoć Ise Kršnjavog. Nakon završene specijalizacije u Karlsruheu vraća se u Zagreb gdje je prvotno imenovan nastavnikom slikanja u Realnoj gimnaziji, a već sljedeće godine postaje nastavnikom slikanja u Obrtnoj školi u kojoj će predavati sve do umirovljenja.

Osim slikarstvom, Iveković se bavio ilustriranjem, djelovao je kao scenograf, kostimograf, urednik časopisa i ratni izvjestitelj, organizirao je izložbe i bavio se publicistikom. Za sobom je ostavio bogat stvaralački opus koji se odlikuje širokim dijapazonom tema, donoseći tako prikaze pejzaža, portreta, *genre scena*, prizora iz vojničkog života, sakralnih kompozicija te povijesnih prikaza, po kojima je ujedno i najpoznatiji.

Iako su mu predlagali da završi soboslikarski zanat, Iveković je imao veliku želju postati slikarom. Stoga se pješice zaputio u Beč gdje je 1887. primljen na tamošnju Akademiju. Kao prijamni rad, posve u maniri svoga učitelja Quiqereza stvara prvu verziju *Oproštaja Zrinskog i Frankopana od Katarine*

. Zbog inzistiranja na prikazu tema iz života obitelji Zrinski i Frankopan, još za vrijeme studiranja dobiva nadimak „

Zrinjimaler“.

Jedan od takvih prikaza je i

Provala Nikole Zrinskog iz Sigeta

u kojem se referira na francusko historicističko slikarstvo postavivši glavni lik u središte kompozicije naglasivši ga svjetlom. U slici nalazimo na karakteristike kojima će slikar ostati vjeran unutar svih povijesnih prikaza. Riječ je o naglašenim pripovjedačkim elementima te bogatoj dekorativnosti u izvedbi likova. Slika koja je uvelike obilježila Ivekovićevo stvaralaštvo je

Rastanak Zrinskog i Frankopana od Katarine

iz 1887. koju će predstaviti u još dvije varijante, a ona iz 1901. godine, u kojoj ponavlja isti razmještaj likova, ali slika svjetlijom paletom, postat će jedna od najpopularnijih hrvatskih oleografija. U djelu

Smrt Petra Svačića

prikazuje dramatičan trenutak kraljeve smrti koju dočarava mnogim romantičarskim motivima, a u sliku unosi i irealni element prikazom mlade djevojke. U europskoj umjetnosti romantizma bio je raširen prikaz mrtvog uglednika na samrtničkoj postelji ili odru. Iveković se priklanja takvom vidu historicističkih prikaza izradivši djelo

Ante Starčević na odru.

Povratak Ivekovića u Zagreb označio je i početak intenzivnog druženja s Vlahom Bukovcem. Iveković se, protivno željama Kršnjavog, pridružuje Bukovčevu krugu te mu pomaže u izradbi zastora za HNK u Zagrebu te ulazi u Društvo hrvatskih umjetnika. Druženje s Bukovcem pridonosi usavršavanju njegove tehnike i rasvjetljavanju palete. Za Hrvatski salon 1898.

Iveković izvodi dva djela, od kojih se kvalitetom ističe

Na Kordunu.

Djelo je rađeno na način tonskog slikarstva, slobodnim potezom kista te u njemu Grgo Gamulin uočava novi primjer realistične vojne slike. U ranoj fazi Ivekovićeva stvaralaštva nastaje i

najveći broj portreta. Figure postavlja u interijer pred tamnu pozadinu kako bi istaknuo njihova lica. Realizam portretiranih lica zamjetan je na dva ponajbolja portreta nastala devedesetih godina –

Portretu Cecilije German

i u

Portretu strica dr. Franje Ivekovića

Jedinstveno djelo unutar cjelokupnog ciklusa predstavlja

Portret Ljube

iz 1887. koji donosi prizvuk secesije. Portretom vlastite obitelji

(Ljuba s Tomislavom i Marijom na stepenicama klanječke kuće)

iz 1900. kao da najavljuje novi pristup u vlastitom slikarstvu.

PETAR ŠEGEDIN

(Žrnovo, 8. srpnja 1909. - Zagreb, 1. rujna 1998.)

Protivnik dogmatskog "socreizma"

PETAR ŠEGEDIN, hrvatski književnik i kulturni djelatnik (Žrnovo na Korčuli, 8. VII. 1909 – Zagreb, 1. IX. 1998). Učiteljsku školu završio u Dubrovniku, a Višu pedagošku školu i Filozofski

fakultet u Zagrebu. Službovao kao učitelj u Kuli Norinskoj i Račišću (Korčula), a od 1939. u Zagrebu, kada se javio u Krležinu *Pečatu* pod pseudonimom Petar Kružić. Zauzimao je istaknute društvene položaje u kulturnom životu: tajnik Matice hrvatske (1945.–47.), te njezin predsjednik (1989.), predsjednik Društva hrvatskih književnika (1953., 1968.–70.). God. 1956.–60. bio je savjetnik za kulturna pitanja pri ambasadi u Parizu, a potom je djelovao kao slobodni književnik. Redoviti član HAZU bio je od 1963. Dobio je Nagradu »Vladimir Nazor« za životno djelo 1991. Pisao je novele, romane, eseje i putopise. Istaknuo se i aktivnom borbom za hrvatski jezik ulazeći u polemike s političkim neistomišljenicima. Vlastima je osobito zasmetala Šegedinova prosvjedna knjiga *Svi smo mi odgovorni?* (1971.),

koja je zajedno s nekim programatskim tekstovima V. Gotovca bila moralna kritika pritisaka što ih je tada provodila jugoslavenska vlada. Neko je vrijeme živio u dobrovoljnom progonstvu u Njemačkoj i bio na tzv. crnoj listi. Njegovom prozom, putopisima i novelistikom provlači se tema straha od manipulacije i represivnog aparata vlasti. U tom su smislu značajna tri trenutka: 1949. na Drugom kongresu književnika Jugoslavije, kada je prevladavala sorealistička estetika, referatom

O našoj kritici

pledirao je za slobodu i individualnost umjetničkog stvaranja te zagovarao raskid sa socijalističkom i utilitarnom estetikom, zauzimajući se za antidogmatizam; 1971. u Hrvatskoj se zauzimao za dostojanstvo nacionalnog entiteta; konačno, otkako mu je bilo dopušteno ponovno objavljivanje, uključio se u javne polemike pa je 1991. na prosvjednom skupu u Zagrebu analizirao psihologiju

barbarogenija

. Šegedinovi romani nemaju izravne veze s egzistencijalističkom filozofijom niti su njezina ilustracija, ali se temelje na srodnim postupcima koji su obilježili romane J.-P. Sartrea ili A. Camusa. Poput francuskih egzistencijalista, Šegedin opisuje pojedinačne svijesti, suzuje koncept vremena i prostora, a inzistira na tjelesnosti protagonista, na apsurdnom stanju njihova duha, na mučnini koju u sebi nose. Zanima se za krizna i rubna stanja ljudske svijesti, s duhovnom podlogom u pogledima S. Kierkegaarda, E. Mouniera i G. Bernanosa.